

Z A P I S N I K
sa 17. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore,
održane 11. juna 2018. godine

Sjednica je počela u 10 sati.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali član/ice Odbora: Zvonko Vuković, Branka Tanasijević, Aleksandra Vuković, Maja Bakrač i Sanja Pavićević.

Sjednici su prisustvovali: Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Milana Bojović, savjetnica.

Rad sjednice pratili su predstavnici/e medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

1. Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu, i
2. Tekuća pitanja.

Prije prelaska na rad po utvrđenom dnevnom redu, Odbor je usvojio zapisnike sa 14. i 15. sjednice Odbora i Prve zajedničke sjednice Odbora za bezbjednost i odbranu i Odbora za rodnu ravnopravnost.

Prva tačka – Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak saopštila je da, saglasno članu 137 st.2 i 4 Poslovnika Skupštine, Odbor, kao zainteresovano radno tijelo, razmatra Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu u dijelu svoje nadležnosti i mišljenje dostavlja Odboru za ljudska prava i slobode, kao matičnom odboru, na dalji postupak.

Zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Siniša Bjeković i savjetnica Milana Bojović predstavili su ključne podatke, informacije i zapažanja iz Izvještaja.

Savjetnica Milana Bojović informisala je člana/ice Odbora da je Izvještajem za 2017.godinu na sažet i sistematičan način ukazano na sve činjenice i okolnosti od značaja za sistem zaštite ljudskih prava i sloboda u Crnoj Gori. U izvještajnoj godini - zadržan je visok trend okončanih predmeta (96,96%), uz primjenu prakse međunarodnih tijela i organizacija; unaprijeđen je proaktivan rad i postupanje, što se ogleda u povećanju broja predmeta pokrenutih po sopstvenoj inicijativi (75), povećan je broj obavljenih terenskih posjeta ustanovama, organima, organizacijama čije nadležnosti spadaju u domen rada Zaštitnika; nastavljeno je jačanje saradnje sa civilnim sektorom, što je posebno vidljivo u organizaciji većeg broja zajedničkih aktivnosti, učešću na skupovima NVO i razmjeni informacija i praksi; veći odziv građana tokom održavanja „Dana Zaštitnika“. Sve to uticalo je i na povećanje vidljivosti institucije Zaštitnika, što je konstatovano i u izvještajima domaćih i međunarodnih institucija, organizacija i tijela. Osim rada po pritužbama, 2017. godinu obilježile su i značajne međunarodne aktivnosti. U junu Zaštitnik je Savjetu UN za ljudska prava podnio treći izvještaj u okviru Opšteg periodičnog pregleda ljudskih prava u Crnoj Gori. Takođe, UN Komitetu za prava djeteta podnijet je alternativni Izvještaj o drugom i trećem periodičnom izvještaju Crne Gore o primjeni Konvencije UN o pravima djeteta. Izvještaj, kao aneks sadržao je i Izvještaj Zlatnih savjetnika Zaštitnika o implementaciji preporuka Komiteta (stavovi i mišljenja djece o ostvarivanju njihovih prava u Crnoj Gori). Pozitivne ocjene o unaprjeđenju rada i efikasnosti institucije, iskazane su i kroz izvještaje Evropske komisije (EU) i Evropske komisije za borbu protiv rasizma i netrpeljivosti (ECRI).

Zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Siniša Bjeković prezentovao je Izvještaj o radu za 2017. godinu, sa aspekta rodne ravnopravnosti.

U 2017. godini Zaštitnik je imao u radu 889 pritužbi, od kojih je 857 primljeno u 2017. godini i 32 prenešene iz 2016. godine. U poređenju sa prethodnom godinom Zaštitnik je u tekućoj godini primio 37 pritužbi manje. Od 857 predmeta u 2017. godini, 732 predmeta su formirana po individualnim pritužbama (muškarci 495 i žene 237), 36 po pritužbama grupe građana i pravnih lica (kolektivne), 10 po pritužbama nevladinih organizacija, 75 predmeta po sopstvenoj inicijativi i četiri (4) po anonimnim pritužbama. Od 889 predmeta koji su bili u radu u izvještajnoj godini, postupak je okončan u 862 (96,96%) i to 830 iz 2017. godine i 32 predmeta iz prethodne godine. Pritužbe primljene u izvještajnoj godini odnosile su se na rad: državnih organa, organa državne uprave, upravnih i drugih organizacija (315), sudova (96), Državnog tužilaštva (17), Uprave policije (41), javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja (241), organa lokalne samouprave i lokalne uprave (71) i na rad organa službi i nosilaca javnih ovlašćenja u drugim državama, privrednih društava, drugih pravnih lica, preduzetnika, fizičkih lica i dr. (76).

Od 862 predmeta po kojima je postupak okončan u 2017. godini, u 70 predmeta Zaštitnik nije bio nadležan za postupanja, a u 73 predmeta nijesu postojale procesne pretpostavke za postupanje. U 50 predmeta postupak je okončan upućivanjem na druga pravna sredstva, u 641 slučaju postupak je okončan nakon sprovedenog ispitnog postupka, u 12 slučajeva spajanjem predmeta, u 16 predmeta na drugi način. U poređenju sa prethodnom godinom zapaža se rast predmeta u kojima je postupak okončan nakon sprovođenja ispitnog postupka za 7%. Takođe, primjetan je i blagi pad predmeta u kojima Zaštitnik nije bio nadležan da postupa, ili nijesu postojale procesne pretpostavke za postupanje, dok je broj predmeta u kojima je podnosilac upućen na korišćenje drugih pravnih sredstava značajno smanjen (42%). Siniša Bjeković je ukazao i na podatak da je u 2017. godini Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore nakon sprovedenog ispitivanja utvrdio povrede prava (koje u toku postupka nijesu otklonjene) u 105 predmeta i dao mišljenja sa 256 preporuka nadležnim organima i ustanovama.

Od ukupno 857 pritužbi prispjelih Zaštitniku u 2017. godini, žene su podnijele 237 pritužbi ili 27,65%, što je manje u odnosu na prethodnu godinu u kojoj su žene podnijele 279 pritužbi ili 31,20%. Zaštitnik izražava zabrinutost u odnosu na položaj žena u slabo plaćenim sektorima zapošljavanja, gdje su najčešće angažovane preko ugovora na određeno vrijeme, pri čemu se ograničavaju njihova prava na plaćeno porodiljsko odsustvo i otežava/onemogućava povratak na posao nakon odsustva. Zaštitnik očekuje da će se zajedničkim pristupom svih nosilaca aktivnosti predviđenih programom sprovođenja PAPRR-a dodatno podsticati žensko preduzetništvo i samozapošljavanje; postignuti uravnotežena zastupljenost žena i muškaraca u zakonodavnoj vlasti na svim nivoima; jačati zastupljenost žena na rukovodećim i mjestima odlučivanja; obezbijediti pravni okvir za radni angažman koji omogućava usklađivanje roditeljskih i profesionalnih odgovornosti žena i muškaraca; smanjiti jaz u zaradama muškaraca i žena, ali i unaprijediti odgovor sistema u prepoznavanju, reagovanju i zaštiti od nasilja.

Tokom izvještajne godine Zaštitnik je u radu imao 14 pritužbi zbog diskriminacije po osnovu pola. U 11 predmeta kvalifikacija djela odgovara rodno zasnovanom nasilju, koje se, shodno Konvenciji Savjeta Evrope o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici ima smatrati oblikom diskriminacije žena. U jednom (1) predmetu je utvrđena povreda prava učinjena govorom mržnje po osnovu pola i data preporuka; u jednom (1) je utvrđena diskriminacija u ostvarivanju prava na jednaku zaradu za rad jednake vrijednosti i data preporuka, dok u jednom (1) nije utvrđena diskriminacija, niti povreda drugog prava. Zaštitnik konstatuje da su postignuti određeni rezultati u unapređenju zakonodavnog okvira, izgradnji kapaciteta i podizanju nivoa svijesti o prevenciji, zabrani i zaštiti od diskriminacije zasnovane na polu, te unapređenju rodne ravnopravnosti.

U izvještajnoj godini Zaštitnik je imao 11 predmeta rodno zasnovanog nasilja, pa u poređenju sa prethodnom godinom kada su u radu bila četiri (4) predmeta bilježi porast broja prijavljenih slučajeva. Ovaj podatak osim što implicira da su počinjena djela nasilja u porastu, može biti i pokazatelj činjenice da su žrtve dodatno osnažene i pravno poučene da nasilje prijave nadležnim organima, među kojima i instituciju Zaštitnika prepoznaju kao važnu kariku sistema. U sedam (7) predmeta je utvrđena povreda prava i date su preporuke organima starateljstva, sudovima za prekršaje i osnovnim sudovima koji su

rješavali u konkretnim slučajevima rodno zasnovanog nasilja, jedan (1) je riješen upućivanjem na druga pravna sredstva, dva (2) su završena obustavom jer su povrede otklonjene u toku postupka i jedan (1) predmet je riješen na drugi način.

Siniša Bjeković je naglasio da Zaštitnik i u ovom izvještaju ukazuje na neophodnost potpunog terminološkog usaglašavanja normativnog okvira sa Konvencijom, jasnog razgraničenja definicija nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja, kao posebnog oblika diskriminacije. Posebno ukazuje na važnost primjena otežavajuće okolnosti prilikom odmjeravanja kazne u slučaju nasilja koje je izvršeno na diskriminatornom osnovu kao pobudi, kako u krivičnom tako analogno i u prekršajnom postupku utvrđivanja odgovornosti, radi kažnjavanja srazmjerno težini počinjenog djela.

U cilju obezbjeđenja proporcionalne i djelotvorne zaštite neophodno je primjenjivati mjere bezbjednosti za žrtve krivičnog djela nasilja u porodici, ograničiti primjenu instituta odloženog gonjenja i sporazuma o priznanju krivice radi jačanja odvratajuće kaznene politike i proširiti krug zastićenih lica u okviru krivičnopravne i prekršajne zaštite na partnere i bivše partnere, bivše tazbinske srodnike, lica koja su bila ili su u emotivnoj ili seksualnoj vezi, bez obzira na to da li su živjela u istom domaćinstvu. Ne manje važno je sprovođenja redovnog nadzora nad izvršavanjem zaštitnih mjera i uslovnih osuda i pokretanje postupka za utvrđivanje odgovornosti u slučajevima neizvršavanja i ponovljenog nasilja.

Osim dosljedne primjene zakonodavnih mjera i djelotvorne saradnje organa za prevenciju i zaštitu, važno je da se žrtvama nasilja u porodici i partnerskom odnosu učine dostupnim servisi podrške i službe koje se staraju o bezbjednosti i zaštiti, uključujući sigurne kuće i programe savjetovanja i rehabilitacije za žrtve, kao i programe rehabilitacije za učionice nasilja u porodici.

U raspravi su učestvovali: predsjednica Odbora Nada Drobnjak, član Odbora Zvonko Vuković i zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore Siniša Bjeković.

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak je saopštila da je kroz Izvještaj vidljivo da se radi na primjeni međunarodnih standarda i podizanju svijesti javnosti o zaštiti od diskriminacije i izrazila očekivanje da će najavljeno istraživanje „Istine i zablude o diskriminaciji“ pomoći građanima da se bolje shvati koncept diskriminacije. Naglasila je da je izvještaj Zaštitnika iz godine u godinu sve bolji, a institucija proaktivnija. To govori i o povećanju povjerenja jer se Zaštitniku obraća sve veći broj građana.

Tokom diskusije član Odbora Zvonko Vuković istakao je kvalitet Izvještaja i komentarisao saopšteni podatak o velikom broja građana koji se obraćaju Zaštitniku.

S tim u vezi, zamjenik Zaštitnika Siniša Bjeković saopštio je da su tokom 2017. godine, građani se svakodnevno obraćali Zaštitniku putem telefona, elektronskom poštom ili neposrednim dolaskom u Instituciju tražeći savjet i pomoć u vezi sa postupkom pred sudovima ili Državnim tužilaštvom. Iako Zaštitnik nema zakonsku obavezu da pruža besplatnu pravnu pomoć, ni predviđena sredstva za ovu namjenu, građanima se izlazilo u susret i dati su im pravni savjeti ili su upućeni na korišćenje raspoloživih pravnih sredstava, u cilju zaštite prava na koja su ukazivali.

Nakon rasprave, Odbor je jednoglasno podržao Izvještaj i predložio Odboru za ljudska prava i slobode, kao matčnom odboru, da predloži Skupštini da prihvati Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2017. godinu.

Druga tačka - Tekuća pitanja

Predsjednica je informisala Odbor da je:

- na poziv Evropskog instituta za rodnu ravnopravnost, 6. juna u Viljnusu, Litvanija, učestvovala u radu radionice na temu kreiranja Onlajn programa za rodno osjetljive parlamente, a 7. i 8. juna u radu dvodnevne radionice Skupa političkih liderki – „Vrijeme je! 100 razloga za akciju“;

- učestvovala na 30. međunarodnoj konferenciji „Žene liderke za promjene“, održanoj 28-31. maja u Haifi i Jerusalmu, Izrael. Konferencija je održana u organizaciji izraelske Agencije za međunarodnu razvojnu saradnju (MASHAV), koja djeluje u okviru izraelskog Ministarstva vanjskih poslova i Golda Meir Međunarodnog centra za obuku (MCTC), jednom od prvih međunarodnih trening centara za žene, koji se bavi rodним temama;

-učestvovala na sastanku o projektu „Istraživanje OEBS-a o dobrobiti i bezbjednosti žena“, koji je 17. maja održan u Podgorici. Cilj projekta je sprovođenje istraživanja o rasprostranjenosti nasilja nad ženama u sedam država članica OEBS-a, a istraživanje će obuhvatiti zemlje u Jugoistočnoj Evropi i Istočnoj Evropi, uključujući i Crnu Goru;

- članica Odbora Maja Bakrač učestvovala u radu Regionalnog sastanka na temu „Ravnopravnost spolova i korupcija“, koji je 15. maja održan u Sarajevu u organizaciji Misije OEBS-a u Bosni i Hercegovini. U okviru panel rasprava diskutovano je na teme – „Ravnopravnost spolova i korupcija“ i „Oblikovanje anti-koruptivnog ponašanja u politici“. Maja Bakrač i predsjednica Odbora za antikorupciju Daliborka Pejović prisustvovala su i sastanku posvećenom jačanju saradnje i povezivanja članica parlamenata u regiji, na kojem je savjetnica za pitanja rodne ravnopravnosti OEBS/ODIHR Lana Ačkar, između ostalog, prezentovala pregled provedenih preporuka sa prethodnih sastanaka;

-25. aprila održala sastanak sa savjetnicom ministarke za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine Sanjom Škuletić-Malagić. Tokom sastanka razgovarale su o realizaciji mjera iz Plana aktivnosti za rodno osjetljivu Skupštinu septembar 2016 - septembar 2018. godine, sa posebnim akcentom na organizovanje radionica na teme: „Uvođenje rodnog aspekta u zakonodavstvo – Skupština Crne Gore“, „Rodna ravnopravnost i orodnjavanje“ i „Uvođenje rodno odgovornih procedura budžetiranja“. Govorilo se o rezultatima regionalne saradnje na polju unapređenja rodne ravnopravnosti i ukazano na značaj njenog nastavka.

U okviru ove tačke dnevnog reda bilo je riječi o načinu odlaska na sastanke, radionice i konferencije kako na međunarodnom nivou tako i na nivou Crne Gore i dogovoreno je da se o predstojećim aktivnostima Odbor blagovremeno informiše i obezbijedi učešće člana/ica Odbora u delegacijama koje će predstavljati Odbor na skupovima i konferencijama.

Sjednica je završena u 11 sati i 30 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDSJEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak, s.r.